

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

בפני כב' השופט בני שגיא

העוררת: מדינת ישראל

על-ידי ב"כ עו"ד איתי פרוסט ועו"ד יהונתן טל

נגד

המשיבים: 1. חברת החדשות הישראלית בע"מ

על-ידי ב"כ עו"ד ישגב נקדימון ועו"ד דקלה בירן

2. מועצת העיתונות בישראל (ידיד בית המשפט)

על-ידי ב"כ עו"ד ארנה לין

3. ארגון העיתונאים בישראל (ידיד בית המשפט)

על-ידי ב"כ עו"ד ד"ר מורן סבוראי ועו"ד אמיר בשה

החלטה

נאשם בהליך פלילי מחליט להתראיין בערוץ מסחרי בנושא הקשור למשפטו. הריאיון משודר, ולאחריו, מבקשת המאשימה לתפוס את קלטת הריאיון וחומרי הגלם הרלוונטיים.

הערוץ המסחרי וגופים עיתונאיים נוספים, סבורים כי כלל החומר המבוקש חוסה תחת החיסיון המוענק לעיתונאים.

זו השאלה בה הכריע בית משפט השלום, וזו השאלה העומדת כעת להכרעתי במסגרת הערר.

כללי

ביום 21.7.15 הוגש במסגרת ת"פ 42992-07-15 כתב אישום נגד עינת הראל (להלן – הנאשמת) המייחס לה ביצוע עבירות של סרסרות והלבנת הון בהיקף של כ- 47.5 מיליון ₪.

ביום 31.7.15, כעשרה ימים לאחר הגשת כתב האישום, שידרה המשיבה 1 (להלן – המשיבה) בתכנית "אולפן שישי" כתבה שזכתה לכותרת "מאחורי הקלעים של תעשיית הזנות" (להלן – הכתבה), במסגרתה הוצגה הנאשמת "כמי שניהלה במשך שנים קואופרטיב משותף ושוויוני", ונערך עימה ריאיון ששודר בכתבה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

כיוון שלטענת העוררת יש בנתונים שמסרה הנאשמת כדי להוות חומר חקירה כהגדרתו בפסיקה, פנתה לבית משפט קמא בבקשה לקבלת צו במעמד צד אחד, להמצאת מסמכים, המופנה למשיבה בגדרו עתרה להורות למשיבה להמציא למשטרת ישראל את כלל חומרי הגלם ששימשו להכנת הכתבה, ובעיקר – את שיחות הרקע שנערכו עם הנאשמת (להלן – הצו; ו-חומרי הגלם). בית משפט קמא נעתר לבקשת העוררת במעמד צד, אולם ביום 6.1.16, לאחר דיון שנערך במעמד הצדדים, החליט לקבל את בקשת המשיבה ולהורות על ביטולו של הצו.

הערר הוגש אפוא על ההחלטה בדבר ביטולו של הצו, כאשר להליך שהתקיים בפניי, צורפו, בהסכמה, המשיבים 2 ו-3, מועצת העיתונות בישראל וארגון העיתונאים בישראל – הסתדרות העובדים הכללית החדשה, במעמד של ידידי בית משפט.

עיקרי החלטת בית משפט קמא

בית משפט קמא מנה מספר טעמים, בגינם הגיע למסקנה כי אין מקום לאפשר לעוררת לקבל לידה את חומרי הגלם המבוקשים:

נקבע כי הרציונל המרכזי לקיומו של חיסיון עיתונאי, הוא הבטחת עיתונות חופשית המוזנת ממידע שוטף המגיע אליה ללא חשש ומגבלות, וכי רציונל זה חל גם ביחס לתוכן מידע שנאסף במסגרת עבודה עיתונאית שוטפת. בית משפט קמא ציין כי לצורך שמירה על עיתונות חופשית אובייקטיבית וחסרת פניות, יש צורך לעודד את שיתוף הפעולה של הציבור עם העיתונות ונציגיה, וכי חיובו של עיתונאי למסור מידע לרשויות החקירה פוגע בעצמאות עבודתו, והופך אותו, בין היתר, למעין "קבלן משנה" של המשטרה, דבר שעלול לפגוע באמון הציבור בגופי התקשורת ובאינטרס הציבורי בקיומה של עיתונות חופשית ואובייקטיבית.

בית משפט קמא ציין כי תפקיד העיתונאי, מטבעו, הוא תפקיד עצמאי ואובייקטיבי שאינו מעורב במעשה המסופר, אלא מדווח עליו לציבור, וזאת במובחן מעד תביעה פוטנציאלית. בהינתן האמור לעיל, קבע בית משפט קמא כי חיובו של עיתונאי להמציא חומר גלם מצולם של ריאיון שנערך עם מקור המידע שלו, גורם להפיכתו של העיתונאי "לעד תביעה" כנגד המרואיין, וסיטואציה מעין זו פוגעת באמון הציבור בעיתונות ובהעברת המידע השוטף והחופשי מהציבור לכלי התקשורת.

נקבע כי חיובו של העיתונאי להעביר חומר שברשותו לרשויות החקירה, עלול להוביל לשתי תוצאות שליליות עיקריות, הן במישור הפגיעה באמינותו של העיתונאי ובחזותו האובייקטיבית, והן במישור צמצום כמות האנשים אשר יפנו לעיתונאים במטרה למסור להם מידע שלציבור יש עניין לקבלו.

על יסוד הנימוקים שפורטו, סבר בית משפט קמא כי יש הצדקה להחיל את החיסיון העיתונאי גם על תוכן מידע שנאסף במסגרת העבודה העיתונאית השוטפת, אף אם אינו עלול להביא לחשיפת מקורות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

בית משפט קמא היה ער להבחנה בין גורם המוסר לעיתונאי חומר, בהסכמה, שיפורסם לפי שיקול דעתו של העיתונאי, לגורם המהווה "מקור עיתונאי" ומתנה את מסירת המידע בשמירת החיסיון על זהותו, אולם סבר כי מדובר בהבחנה היוצרת שוני בעוצמת ההגנה שתינתן למידע העיתונאי שנאסף, אך לא בכזו המצדיקה קביעה, לפיה במקרה הראשון, לא חל החיסיון. במילים אחרות, נקבע כי החיסיון העיתונאי משתרע גם על פני תוכן המידע שנאסף על-ידי העיתונאי, במסגרת עבודתו השוטפת, ושאינו עלול להוביל לחשיפת המקור, אולם עוצמתו נמוכה יותר מעוצמת החיסיון העיתונאי החל על זהותו של המקור.

בית משפט קמא בחן את נסיבותיו של המקרה, בהתאם למבחן המשולש שנקבע בב"ש 298/86 ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין במחוז תל-אביב, פד"י מ"א(2) 337 (להלן - עניין ציטרין) וקבע כי הבקשה לקבלת חומרי הגלם אינה מתיישבת עם מבחן הנחיצות. נקבע בהקשר זה כי כתב האישום שהוגש נגד הנאשמת התבסס על ראיות שהצדיקו הגשתו, ומשכך, אין נחיצות של ממש באיסוף חומרים נוספים, מה גם שלרשות העוררת האפשרות לעשות שימוש בכתבה עצמה ששודרה, כאמור, גם ללא חומרי הגלם.

בשולי החלטתו ציין בית משפט קמא, כי העוררת לא פעלה בהתאם לנהליה שלה (נוהל 03.300 של האגף לחקירות ולמודיעין במשטרת ישראל), שכן לא בוצעה פניה מוקדמת למשיבה, ולא הוצגו נתונים לפיהם ניתן אישור של ראש האגף לחקירות ולמודיעין להגשת הבקשה להוצאת הצו, תוך יידוע פרקליט המדינה.

טענות העוררת

באי-כוח העוררת, עורכי הדין איתי פרוסט ויהונתן טל, סברו כי לא היה מקום להרחבת החיסיון העיתונאי, כך שיחול בנסיבותיו של המקרה דן, שעה שהנאשמת, מטעמיה שלה, בחרה להתראיין. נטען, כי בבסיס הוראת סעיף 43 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (נוסח חדש), תשכ"ט-1969, במסגרתה התבקש הצו, עומדת ההנחה כי גילוי האמת הוא ערך מרכזי בשיטת המשפט. הוסבר, כי אף אם מדובר בערך יחסי, אותו יש לאזן אל מול כבוד האדם, חירותו של אדם, ופרטיותו, עדיין - יש לקבוע כי במקרה דנן, גובר אינטרס גילוי האמת על החיסיון.

לשיטת העוררת, טעותו של בית משפט קמא מוצאת ביטוי בשלושה מישורים מרכזיים:

ראשית, אין לראות בנאשמת כ"מקור עיתונאי" הזכאי לחיסיון. בהקשר זה, צוין כי מדובר במי שהתראיינה תוך שעורך דינה נכח בריאיון, ומכאן, שיש לראותה כמי שוויתרה על זכויות כלשהן בהקשר לחשיפת המידע שמסרה.

שנית, נטען כי החלטתו של בית משפט קמא חורגת מעמדת בית המשפט העליון, שהכירה עד כה בשני מעגלי חיסיון: מעגל חשיפת זהות המקור, ומעגל המידע המוביל לחשיפה עקיפה של המקור [נראה רע"פ 761/12 מדינת ישראל נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ ואח' (29.11.2012) (להלן - עניין מקור ראשון)]. הוסבר, כי בית המשפט העליון התייחס בהחלטתו לשלל מקורות נורמטיביים, אך אלה קשורים לסיטואציה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

בה טמון בחומר המבוקש "הבטחה לסוד" – הבטחה שאינה מתקיימת בענייננו. החלטת בית משפט קמא, על-פי העוררת, יצרה קטגוריה חדשה המהווה הרחבה משמעותית של תחולת החיסיון, לפיה כל חומר עיתונאי שנאסף, מקים טענה לחיסיון, ובכך, יש לראות בהחלטה כחורגת מעמדת בית המשפט העליון, אשר קבעה כי ראוי שהיקף החיסיון, כמו גם שאר משמעויותיו, יתפתחו בהתאם לצרכיה הקונקרטיים של ההלכה, עקב בצד אגודל.

העוררת התייחסה להנמקת בית משפט קמא בדבר קיומו של "אפקט מצנן" שעלול לצמצם את היקף שיתוף הפעולה עם גופים עיתונאיים, אולם טענה, כי לצורך התגברות על אינטרס גילוי האמת, היה על המשיבה להוכיח טענה זו, והיא כשלה בכך. תימוכין לעמדה זו ראתה העוררת בדנ"פ 5852/10 מדינת ישראל נ' שמש ואח' (9.1.2012), שם דחה בית המשפט העליון טענה דומה בדבר קיומו של אפקט מצנן בהקשר לשיתוף פעולה של נחקרים עם גופי חקירה פנימיים.

עוד נטען על-ידי העוררת כי שעה שהכתבה פורסמה, ומתבקשים חומרי הגלם, נותנת החלטת בית המשפט קמא עדיפות אך ורק לשיקולי עריכה, שאין בינם לבין שיקולים מהותיים דבר וחצי דבר.

בסיכומו של טיעון, סברה העוררת כי ערך גילוי האמת גובר על אותם טעמים, שגויים לשיטתה, שעמדו ביסוד החלטת בית משפט קמא, עת בחר לראות בחומרי הגלם ככאלה החוסים תחת החיסיון.

טיעוני המשיבה וידידי בית המשפט

הן המשיבה והן ידידי בית המשפט סברו כי לא נפלה שגגה בהחלטת בית משפט קמא. נטען, כי הזכות לחיסיון עיתונאי משתרעת גם על תוכן המידע שנאסף על-ידי העיתונאים במסגרת עבודתם השוטפת, וכי בנסיבות העניין, גוברת זכות זו, גם ביחס לחומר הגולמי, על פני האינטרס המגולם לכאורה בהליך החקירה.

המשיבה וידידי בית המשפט עמדו על משמעותו של חופש הביטוי, כפי שזה עולה משורה ארוכה של פסקי דין שניתנו על-ידי בית המשפט העליון, וטענו כי קיים איסור לפגוע בחופש זה, וממילא, בחופש הנגזר ממנו – הוא חופש העיתונות.

עוד נטען, כי זכות הציבור לדעת באה אף היא בגדרו של חופש הביטוי, וכי מימוש זכות זו תורם לגיבוש סדר היום הציבורי ועמדותיהם של הפרטים בחברה, באמצעות ליבון של בעיות והחלפה חופשית של דעות על בסיס המידע שפורסם. הגשמת זכות הציבור לדעת מבוצעת באמצעות חופש העיתונות, ומכאן, שגם העיתונאים נתפשים כשליחיו של הציבור או כזרועו הארוכה בהגשמת החרויות הכלולות באגד המרכיב את חופש הביטוי.

על-מנת להגשים את זכות הציבור לדעת ולממש את חופש העיתונות, נדרשים העיתונאים להשיג את המידע המוזרם אליהם על-ידי הציבור, וכצעד ראשון להגשמת תכלית זו, פיתח בית המשפט העליון את החיסיון

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

העיתונאי על זהות מקור מידע ועל מידע העלול להביא לזיהויו של המקור. הרציונל הניצב בבסיסו של החיסיון העיתונאי, מתמצה בדברי בית המשפט העליון בעניין ציטרין, וכלשון פסק הדין: "הסרת החיסיון מולידה רתיעה מפני הגילוי של המידע, ורתיעה זו מונעת מידע מן הציבור. עיתונות ללא מקור מידע היא כנחל אכזב שמימיו יבשו, והחופש לפרסמה הופך אז לחסר משמעות" (עמ' 364).

הוסבר, כי המבחן שנקבע להסרתו של החיסיון העיתונאי היחסי הוצב אף הוא באופן שנועד לבצר את חופש העיתונות ולהביא לכך שהחיסיון העיתונאי יוסר רק במקרים קיצוניים, חריגים ויוצאי דופן. החיסיון העיתונאי יכול להיות מוסר רק בהתקיים "המבחן המשולש" הכולל שלושה רכיבים מצטברים של רלוונטיות, מהותיות ונחיצות.

לשיטת המשיבה וידידי בית המשפט, ואף אם בית המשפט העליון בעניין מקור ראשון הותיר בצריך עיון את השאלה אם חיסיון עיתונאי יחול גם על תוכנו של מידע הנאסף על-ידי עיתונאי, שאינו מביא לזיהויו של המקור, הרי שהנחיות משטרת ישראל ראו להחיל את החיסיון גם על מידע שנאסף על-ידי עיתונאי במסגרת עבודתו ולא רק על זהותם של מקורות המידע. מסקנה זו נלמדת מנוהל 03.300 של האגף לחקירות ומודיעין במשטרת ישראל "עיתונאי – אישור זימון לחקירה ולעריכת חיפוש" (הותקן ביום 24.12.2006).

גם בחינת שיטות משפט אחרות בעולם מובילה למסקנה זהה, לפיה החיסיון העיתונאי חל גם על תוכנו של המידע שנאסף ולא רק על זהותם של מקורות המידע. בהקשר זה, הפנו המשיבה וידידי בית המשפט לשורה ארוכה של פסקי דין שניתנו במשפט האמריקאי הפדרלי, במשפט האמריקאי המדינתי, (מדינת ניו-יורק, מדינת קליפורניה, נבדה ועוד), במשפט האנגלי ובמשפט הבינלאומי.

נוכח הרציונאליים הניצבים בבסיסו של החיסיון העיתונאי, הרי שעל החיסיון העיתונאי לחול גם על תוכן המידע שנאסף במסגרת העבודה העיתונאית השוטפת, ונראה כי מסקנה זו מתחייבת על-מנת למנוע פגיעה בפונקציה שאותה העיתונות נועדה למלא ולהבטיח זרימה חופשית של מידע אליה, כמו גם מתן כיסוי הוגן ואובייקטיבי על ידה. למעשה, יש בחיסיון כדי לעודד את שיתוף הפעולה עם העיתונאות ונציגיה, באופן של הבטחת מעמדה של העיתונות כעיתונות חופשית, אובייקטיבית ונטולת פניות.

הפיכת העיתונאי למעין "קבלן משנה" של רשויות החקירה, עלולה לפגוע באמינותו של העיתונאי ובחזותו האובייקטיבית, ולמנוע מאנשים רבים להתראיין ולמסור מידע שלציבור יש עניין לקבלו.

הוסבר, כי עקרונות המבחן המשולש אינם מתקיימים בנסיבות העניין, שכן העוררת לא הוכיחה כי יש במידע המבוקש משום רלוונטיות להליכי החקירה, לא הוכיחה כי מדובר במידע מהותי, ובוודאי שלא הוכיחה כי מדובר במידע נחוץ, וזאת נוכח העובדה כי כתב האישום הוגש נגד הנאשמת לאחר חקירה מקיפה ובדיקה מעמיקה ועניינית של חומר הראיות. בנסיבות אלה, ברור כי אין צורך לפגוע בחופש הביטוי ובחופש העיתונות באמצעות חיובה של המשיבה למסור חומר שנאסף במסגרת עבודתה העיתונאית ולא פורסם על-ידה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 16-01-47724 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

עוד נטען, כי פרשנות ראויה של סעיף 43 לפסד"פ צריכה להוביל לדחיית הערר, שכן סמכות זו צריכה להיות מופעלת רק במקרים חריגים ונדירים, וקל וחומר, במקרה בו מדובר בהפעלת הסעיף כנגד כלי תקשורת.

במהלך הדיון, ניתנה זכות הטיעון גם לעיתונאי גיא פלג, אשר תיאר את בסיס עבודתו היומיומית, ככוללת ראיונות עם חשודים ועבריינים "בכירים", ומכאן, לשיטתו, לא יעלה על הדעת שהעוררת תנהל מעקב צמוד אחרי חומרי גלם אלה.

עמדת הנאשמת

חרף התנגדות העוררת, ראיתי לזמן הנאשמת לדיון השני שנערך ולשמוע עמדתה. הנאשמת תיארה כי במהלך הריאיון לא דיברה על תפקידה באותו מערך שתואר בכתב האישום, וכי לוותה על-ידי עורך דינה, שהסביר לה כי לא ניתן יהיה לעשות שימוש בחומרים אלה.

דיון והכרעה

לאחר שבחנתי את טיעוני הצדדים, ראיתי לקבל את הערר באופן שאחייב את המשיבה למסור לעוררת את חומרי הגלם שצולמו עת רואיינה הנאשמת.

נקודת המוצא העומדת ביסוד מסקנתי, היא כי חיסיון עיתונאי - מקור הוא חסיון יחסי, וככל חסיון - יש לראותו כחריג לכלל הגילוי, להתייחס אליו בחשדנות, לפרשו על דרך הצמצום, והנטל מוטל על הטוען לחיסיון (עניין מקור ראשון, פסקה 2 לחוות דעתו של כב' השופט עמית).

נקודת מוצא זו מתחייבת נוכח הערך המוצב אל מול החיסיון, והוא ערך גילוי האמת, וכפי שצוין בעניין מקור ראשון: "עקרון גילוי האמת מניח שהצדק יעשה באופן הטוב ביותר באמצעות מסכת ראייתית מקיפה" [פסקה עח לחוות דעתו של כב' השופט (כתוארו אז) רובינשטיין].

השאלה האם ראוי, בנסיבותיו של המקרה שבפניי, להחיל את החיסיון על המידע שמסרה הנאשמת ולא שודר לציבור הרחב, צריכה להיבחן לטעמי, תוך התמקדות בשתי הבחנות.

הראשונה - הבחנה בין מקור עיתונאי לבין מרואיין.

השנייה - הבחנה בין דברים שאמר מרואיין בריאיון עיתונאי, כשהמצלמה דולקת, לבין שיחות רקע שניהל המרואיין עם העיתונאי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

מה בין מקור עיתונאי לבין מרואיין?

המשיבה וידידי בית המשפט הרחיבו בטיעוניהם באשר לצורך בשמירה על זהותו של המקור, כמו גם על תוכנו של המידע שמוסר המקור לעיתונאי. לשיטתם, כל אדם המוסר אינפורמציה כלשהי לעיתונאי, ייחשב כ"מקור עיתונאי" ומכאן החיסיון המלא שיש להעניק גם לזהותו, גם למידע היכול להביא לזיהויו, וגם למידע אחר שמסר אף אם אין בו כדי להוביל לחשיפת הזהות.

בעניין מקור ראשון הותיר בית המשפט העליון בצריך עיון את השאלה האם החיסיון חל גם על מידע שאינו מוביל לחשיפת המקור, ולכאורה - הניחו הצדדים שאלה זו לפתחי.

אלא, שלטעמי, עוד טרם נדרשים לשאלת היקף חסיון המידע הנמסר על ידי מקור עיתונאי, יש להידרש לשאלה מיהו אותו "מקור עיתונאי", ורק באותם מקרים בהם ייקבע כי פלוני הוא "מקור עיתונאי", ניתן יהיה לעבור לשלב הבדיקה השני ולהידרש לשאלת היקף החיסיון הראוי על תוכן המידע שמסר.

לצורך שרטוט קווים לדמותו של המקור העיתונאי, סבורני כי ניתן להיעזר בשני מבחני משנה אשר בהתקיימם, יזכה המקור העיתונאי להגנה על שמו, להגנה על מידע שיוביל לזיהויו, ולבחינת האפשרות להטלת חסיון על מידע אחר שמסר, אף אם אין בו פוטנציאל להוביל לזיהויו.

המבחן הראשון – מבחן נסיבות המקרה: במסגרת מבחן זה יש לבחון, בין היתר, את נסיבות מסירת המידע לעיתונאי, עיתוי מסירת המידע, האופן בו נחשף המקור למידע שמסר, מידת הסיכון שתהא כרוכה בחשיפת שמו של המקור, וכן ציפייתו שלא להיחשף.

המבחן השני – מבחן טיב המידע: במסגרת מבחן זה יש לבחון את סוג המידע הנמסר, חשיבותו ומידת האינטרס הציבורי הגלום בחשיפתו לציבור הרחב.

בהתבסס על מבחני המשנה האמורים, נראה כי ניתן לתת סימנים במקור העיתונאי ואעשה כן באמצעות מספר דוגמאות:

כך לדוגמא ניתן יהיה לראות כמקור עיתונאי אדם היוצר קשר בחשאי עם עיתונאי, ומגלה על אוזנו כי בחברה פלונית מתבצעת הפליה על רקע מגדרי; כך גם במקרה בו אדם מוסר לעיתונאי מידע על עובד ציבור הנוטל שוחד; וכך גם במקרה בו אדם החושף בפני עיתונאי אי סדרים כספיים בגזברות של רשות מקומית.

בכל הדוגמאות האמורות נראה כי הקשר, בוודאי הראשוני, שנוצר בין מוסר המידע לעיתונאי, הוא קשר חשאי תוך שמוסר המידע אינו מעוניין כי שמו ייחשף ורצונו מסתכם בהנעת תהליך ביקורת עיתונאי, ומדובר במידע אשר מבחינת האינטרס הציבורי, יש לעודד מסירתו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 16-01-47724 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

כאשר מדובר במוסרי מידע מהסוג האמור, העומדים בתנאי "מבחן נסיבות המקרה" ו"מבחן טיב המידע", יש מקום להגדירם כמקורות, וקיימת הצדקה לאותה חומת הגנה משמעותית אשר הוקמה סביבם על-ידי בית המשפט העליון בעניין ציטרין ובעניין מקור ראשון. ללא חומה זו, קיימת סבירות גבוהה כי אותם אזרחים ימנעו מלהזין את כלי התקשורת במידע חשוב, ובכך תיפגע הביקורת החיונית של אמצעי התקשורת על רשויות המדינה. למעשה, אותה חומה בדמות החיסיון על מקור המידע ועל מידע אשר יש בו כדי להוביל לחשיפת אותו מקור, הוקמה על יסוד רציונל מרכזי זה, והרציונאליים הנלווים שפורטו בהרחבה בטיעוני המשיבה וידידי בית המשפט.

עם זאת, קיים קושי בהגדרת כל אדם המוסר אינפורמציה לעיתונאי, ככזה החוסה תחת הגדרת – מקור עיתונאי, שכן לעיתים רבות, מסירת מידע לעיתונאי נעשית בנסיבות אחרות, שלא ניתן לראות בהן כעומדות בשני מבחני המשנה שפורטו לעיל.

כך לדוגמא, אני מתקשה לראות בכדורגלן המתראיין בתום משחק כדורגל לעיתונאי בערוץ הספורט, ומתאר כיצד כבש את שער הניצחון, כמקור עיתונאי, אשר דבריו חוסים תחת החיסיון;

וכך לדוגמא, אין לראות כמקור עיתונאי אדם המתראיין במשאל רחוב על עומס התנועה בתל-אביב, בתקופת הקמתה של הרכבת הקלה.

לאנשים שתוארו לעיל, אין ציפייה לפרטיות, ואין ציפייה להגנה על זהותם או על דבריהם, נהפוך הוא - הם מעוניינים בפרסום, מעוניינים בחשיפה ומעוניינים כי דבריהם ישודרו. גם התכנים הנמסרים על ידם, לעיתים רבות, הם תכנים שאינם בהכרח מהותיים, או תכנים אשר הציבור ממילא חשוף אליהם ממקורות מידע אחרים.

דוגמאות אלה מחיי היום יום, אף אם אינן דומות למקרה שבפניי, ממחישות את הפער המשמעותי הקיים בין אותו מקור עיתונאי המזין את העיתונאי במידע חשוב ורלוונטי, המאפשר לו לשמש כ"כלב השמירה של הדמוקרטיה", לבין סיטואציות אחרות של ראיונות המבוצעים על-ידי עיתונאים.

מכאן, שקיים צורך לבצע הבחנה בין אותו מקור עיתונאי, העומד במבחני המשנה, וזכאי להגנה בדמות החיסיון, לבין מרואיין שאינו זכאי לאותה הגנה, ועל פי רוב – כלל אינו מעוניין בה.

הבחנה זו מתבקשת נוכח העובדה כי מדובר בחיסיון יחסי, אותו יש לאזן מול ערך גילוי האמת, ויש בה כדי לשמר את אותן הגנות המוענקות למקור עיתונאי, מבלי לפגוע בערך גילוי האמת, מקום שאין הצדקה לכך.

וכעת, יש לבחון את מעמדה של הנאשמת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

הנאשמת לא מסרה מידע על תעשיית הזנות מתוך כוונה להניע חקירה או לייצר ביקורת עיתונאית על התופעה, אלא בחרה להתראיין בערוץ פתוח, לאחר הגשת כתב האישום, בנושא הקשור לאישומים המופנים נגדה, ומטעמים אינטרסנטיים השמורים עמה. הנאשמת הגיעה לריאיון כשהיא מלווה על-ידי סגורה, שנכח במהלך הריאיון כולו, ולשיטתה, אף דאגה לספק תיאורים כלליים מבלי שאלה יתמקדו בתפקידה הנטען (והמוכחש) באותו מערך המתואר בכתב האישום.

הנחת המוצא של הנאשמת הייתה, וזו לא הופרכה בשום שלב, כי מרגע הדלקת המצלמה, דבריה יוקלטו וישודרו לקהל הרחב, ולכן, באותו טווח זמנים בו פעלה המצלמה, יש להגדירה כמרואינת ולא כמקור עיתונאי.

בנסיבות שתוארו לעיל, יש לקבוע כי הנאשמת אינה עומדת ב"מבחן נסיבות המקרה", ומכאן, שאף אם ניתן לומר כי המידע שמסרה בריאיון הוא מידע חשוב, אין להגדירה במקור עיתונאי אלא כמרואינת. משאמרת דברים אלא אמרתי כי אין בידי לקבל את קביעת בית המשפט קמא לפיה הנאשמת היא מקור עיתונאי הזכאי להגנה רחבה עוד יותר מזו שניתנה עד כה על ידי בית המשפט העליון.

זאת ועוד, העובדה כי העיתונאי או העורך בחרו, במסגרת עריכת הריאיון לשידור, להשמיט חלק מהדברים שאמרה הנאשמת בריאיון, קשורה אך ורק לשיקולי עריכה, ולא נטען בשום שלב כי שיקולים אחרים הקשורים לטיב המידע שמסרה הנאשמת, עמדו ביסוד ההחלטה. יוצא אפוא, כי החלטת בית משפט קמא, יוצרת, הלכה למעשה, חיסיון על שיקולי עריכה ולא חיסיון על זהותו של מקור עיתונאי או על תוכן המידע שמסר, במיוחד שמבחינת הנאשמת, כל שאמרה באותו ריאיון היה ראוי לפרסום. בנסיבות אלה, אינני סבור כי יש להעדיף את האינטרסים העומדים ביסוד שיקולי העריכה על פני הערך של גילוי האמת.

בחזקת למעלה מן הצורך אציין כי אף אם היה מקום לראות בנאשמת כמקור עיתונאי, ואינני סבור כך, הרי שניתן לראות ברצונה להתראיין כוויתור מכללא על אותו חיסיון, בדומה לאופן בו מוותר אדם על חיסיון עורך דין – לקוח, שהוא כזכור, חיסיון מוחלט.

ראה לעניין זה עמדת בית המשפט העליון בעניין מקור ראשון, שם צוינו הדברים הבאים:

"מי שמזמין עיתונאי על מנת שיהיה נוכח באירוע רב-משתתפים, עושה זאת מן הסתם על מנת שהעיתונאי יסקר ויפרסם את האירוע, ויכול הטוען לטעון כי ניתן להסיק מכך ויתור על חיסיון המידע (השוו ע"פ 8947/07 הונצ'יאן נ' מדינת ישראל ([פורסם בנבו], 3.11.2010) שם הסיק חברי, השופט רובינשטיין, כי הסכמה להסתכלות פסיכיאטרית מהווה ויתור על חיסיון פסיכולוג-מטופל). ואם בויתור עסקינן, הרי שחשיפת מידע חלקי בהסכמת המקור, מהווה לכאורה ויתור על טענת חיסיון לגבי המידע בכללותו. בכך נמצאנו מצמצמים את החשש להזרמה סלקטיבית ומגמתית של המידע, לעיתים תוך סילוף האמת ושימוש במידע כחומר ביד היוצר. צא ולמד, כי אפילו לגבי חיסיון מוחלט כמו עו"ד-לקוח, ניתן להסיק על ויתור הלקוח על החיסיון...".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 16-01-47724 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

ובהמשך :

"...יכול הטוען לטעון על אחת כמה וכמה לגבי חיסיון עיתונאי, שהוא חיסיון יחסי, כי יש להסיק ויתור על חיסיון מקום בו המידע נחשף ברשות הרבים או כאשר המידע נחשף בחלקו בהסכמת המקור".

משהגעתי למסקנה כי אין לראות בנאשמת כמקור עיתונאי, אין מקום לעבור לבחינת השלב השני, דהיינו – בחינת שאלת היקף החיסיון הראוי על תוכן המידע שמסרה, וממילא אין מקום לדון בתחולתו של המבחן המשולש, כפי שהוגדר בעניין ציטרין.

מה בין דברים שאמר מרואיין בריאיון עיתונאי, כשהמצלמה דולקת, לבין שיחות רקע שניהל המרואיין עם העיתונאי?

על יסוד ההבחנה שפורטה לעיל בין מרואיין לבין אדם המוסר מידע לעיתונאי, שלא מתוך כוונה כי זהותו תיחשף, ניתן לחשוב על הבחנה נוספת, ברזולוציה עדינה יותר, בין דברים שמוסר מרואיין לעיתונאי בזמן שהמצלמה דולקת, לבין שיחות רקע שנערכות עם אותו עיתונאי לקראת הריאיון.

יצוין, כי לא נטען שבנסיבותיו של המקרה דנן התקיימו שיחות רקע שתוכן לא בא לידי ביטוי בריאיון המוקלט, או נערכו תרשומות הכוללת מידע נוסף, כך שלכאורה מתייטר הצורך להכריע בשאלה הרחבה של תחולת החיסיון (מעבר לשאלת הזהות או פרטים שיובילו לחשיפת הזהות), שהותרה בצריך עיון בעניין מקור ראשון.

אסתפק אפוא בשתי הערות קצרות.

הראשונה - לטעמי, ייתכנו מקרים בהם ניתן יהיה למתוח קו גבול ברור בין דברים שאמר אדם כשהמצלמה דולקת ואלה אינם חוסים תחת החיסיון (בין אם שודרו ובין אם לאו), לבין דברים שאמר אותו אדם לעיתונאי בשיחות רקע או בנסיבות אחרות המתיישבות עם "מבחן נסיבות המקרה", כפי שהוגדר לעיל. במצב דברים זה, לא מן הנמנע, כי על רצף מערכת היחסים בין העיתונאי לאותו אדם, ניתן יהיה לסווג את האחרון, בנקודת זמן מסוימת, כמקור עיתונאי הזכאי להגנה, ובנקודת זמן אחרת - כמרואיין.

השנייה - מנעד השיקולים הרלוונטי הוא רחב, כאשר אל מול האינטרס בגילוי האמת, ניתן לומר כי חשיפת תכנים משיחות רקע שעורכים עיתונאים עם מעורבים בפלילים, שאינם בגדר ריאיון, עלולה לפגוע בעבודתם השוטפת של העיתונאים, כפי שאף תיאר העיתונאי גיא פלג בהביעו חשש שמא חשיפת שיחות מהסוג דנן, תהפוך אותו לזרועה הארוכה של מערכת אכיפת החוק - סיטואציה שאינה רצויה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

12 ספטמבר 2016

ע"ח 47724-01-16 מדינת ישראל נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ ואח'

סיכום

על יסוד האמור לעיל, ראיתי לקבל את הערר, ולהורות למשיבה למסור לעוררת את ההקלטה המלאה של דבריה של הנאשמת עת רואינה על-ידי העיתונאי גיא פלג, אשר חלקים ממנה, כאמור לעיל, שודרו לציבור הרחב.

ניתנה היום, 12 ספטמבר 2016, במעמד הנוכחים.

בני שגיא, שופט